

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania J.P.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu
o wypłatę emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6
grudnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 5 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 1398/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

D.S.

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 lipca 2020 r., znak [...], Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu, po rozpatrzeniu wniosku z 1 lipca 2020 r. przyznał J.P. emeryturę od 1 lipca 2020 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę emerytury z powodu zbiegu praw do więcej niż jednego świadczenia, w sytuacji, w której wypłacane może być tylko jedno z nich (wyższe lub wybrane).

Po rozpoznaniu odwołania ubezpieczonego, wyrokiem z 2 listopada 2020 r., sygn. akt VIII U 1889/20, Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział VIII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że podjął wypłatę emerytury przyznanej odwołującemu od 1 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego stanowiska powołał się na wykładnię art. 95 ust. 1 i 2 ustawy

emerytalno-rentowej dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z 24 stycznia 2019 r., w sprawie I UK 426/17. Użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym...” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 2 listopada 2020 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z 5 maja 2022 r., zmienił zaskarżony wyrok w całości i oddalił odwołanie oraz zasądził od odwołującego J.P. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Zdaniem Sądu odwoławczego, Sąd Okręgowy w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym dokonał niewłaściwej jego subsumcji i wyprowadził błędne wnioski. W konsekwencji tego, w istocie doszło do uchybienia przepisom prawa materialnego podniesionym przez pozwanego organ. Sąd odwoławczy stwierdził, że interpretacja tych przepisów przedstawiona przez Sąd Okręgowy była wynikiem podzielenia przez niego stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z 24 stycznia 2019 r., sygn. akt I UK 426/17. Wyrok ten został natomiast wydany przed uchwałą Sądu Najwyższego składu siedmiu sędziów z 15 grudnia 2021 r. w sprawie o sygn. akt III UZP 7/21 (LEX nr 3274620). W uchwale tej Sąd Najwyższy ostatecznie rozstrzygnął rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych dotyczące interpretacji zagadnienia pobierania zbiegających się emerytury z powszechnego ubezpieczenia społecznego oraz emerytury wojskowej. Sąd Apelacyjny, uwzględniając i dzieląc pogląd zaprezentowany w ww. uchwale Sądu Najwyższego, przyjął, że J.P. choć nabył prawo do emerytury wojskowej, jak również prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to jest uprawniony do pobierania wyłącznie jednego z tych świadczeń. Obecnie pobiera

emeryturę wojskową obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych. Nie spełnia on przesłanek umożliwiających odstępnie od ogólnej zasady wypłacania jednego świadczenia.

W skardze kasacyjnej z dnia 09 września 2022 r. pełnomocnik J.P. zaskarżył Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 5 maja 2022 r. w całości, zarzucając orzeczeniu:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin poprzez uznanie, że przepisów tych nie stosuje się do ubezpieczonego, ponieważ został powołany do służby wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r., w sytuacji gdy przepis art. 95 ust. 2 powszechnej ustawy emerytalnej stanowi, iż zasada wypłaty jednego świadczenia nie obowiązuje w przypadku, gdy wojskowe świadczenie zostało obliczone według zasad określonych w art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej, a nie że zostało przyznane na podstawie tychże przepisów, tj. art. 15a przywołanej wyżej ustawy emerytalnej wojska, czyli że ubezpieczony nie musiał spełniać kryterium podmiotowego określonej w tej normie w postaci powołania do służby wojskowej po dniu 1 stycznia 1999 r.;

2. naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 67 Konstytucji ust. 1 RP, który wskazuje, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, przez taką wykładnię art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która nakłada na obywatela przyszłego konsumenta świadczenia emerytalnego żywotne uczestniczenie w budowaniu swego kapitału emerytalnego przez ponoszenie składek na przyszłe swe zabezpieczenie społeczne. Dynamika życia osób ubezpieczonych, uczestniczenie w procesach gospodarczych, w momencie wnoszenia składek na indywidualne konto ubezpieczonego nie jest możliwe, aby wnoszone składki miały jakikolwiek wpływ na świadczenie emerytalne wnoszącego składki;

3. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 32 Konstytucji RP i określonej w tej normie prawa zasady równości, przez taką interpretację przepisu art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 16a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która pozwala niezasadnie różnicować pracowników w zakresie obowiązku wnoszenia składek, polegających na zwolnieniu pracowników osiągających wynagrodzenie za pracę przekraczające w stosunku rocznym kwotę 250% przeciętnego wynagrodzenia, z uwagi na to, że składki od kwoty przekraczającej 250% przeciętnego wynagrodzenia nie miałyby wpływu na wysokość emerytury oraz nakładać na emerytów wojskowych obowiązek opłacania składek emerytalnych od wynagrodzenia w sytuacji, gdy opłacanie tych składek nie mogło mieć żadnego wpływu na wysokość ich świadczeń emerytalnych w przyszłości, w kontekście lansowanego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 grudnia 2021 r., prawa do jednego tylko świadczenia emerytalnego.

Podnosząc powyższe zarzuty strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik ubezpieczonego wskazał, że:

1. w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tj. aktualność uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie III U 7/21, zwłaszcza po noweli ustawy zaopatrzeniowej wojska i policji, także innych funkcjonariuszy z dnia 12 maja 2022 r. tzw. majowej;
2. istnieje realna potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne, które jak się wydaje, powstały już na etapie projektów legislacyjnych ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z

FUS; w szczególności zaś po wydaniu przepisów zmieniających ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych;

3. skarga w ocenie kasatora jest zasadna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a

jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz jej oczywistej zasadności (art. 398⁹ §1 pkt 4 k.p.c.).

Należy więc przypomnieć, że za istotne zagadnienie prawne, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 k.p.c., uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych oraz wskazania, dlaczego jest ono istotne, jak również przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne. Skarżący ma zatem obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 Nr 1, poz. 11; 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; 14 lutego

2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999 i z 16 lutego 2023 r., III USK 401/22, Legalis nr 2925287). Tym obowiązkom strona skarżąca nie podołała. Budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia - mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 28 marca 2007 r., Legalis nr 127030, II CSK 84/07; z dnia 9 września 2022 r., I CSK 1494/22, Legalis nr 2741242). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/06, z 29 września 2022 r., I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349). Strona skarżąca nie wykazała jednak w żadnym razie, że wskazany przez nią przepis prawa budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tym bardziej, że wskazywane przez stronę skarżącą przepisy art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin doczekały się już wykładni – na co wskazuje także sam skarżący. W uchwale składu siedmiu sędziów z 15 grudnia 2021 r. Sąd Najwyższy szczegółowo rozstrzygnął wątpliwości artykułowane także w niniejszej skardze kasacyjnej oraz dokonał wykładni wskazanych przepisów prawa materialnego, dotyczących zagadnienia pobierania świadczenia w sytuacji zbiegu prawa do emerytury z powszechnego ubezpieczenia społecznego oraz emerytury wojskowej (III UZP 7/21, LEX nr 3274620) – który to pogląd Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni akceptuje. Natomiast rozważania zawarte przez stronę skarżącą w skardze kasacyjnej stanowią jedynie polemikę ze stanowiskiem zajęтым przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 grudnia 2021 r.

Jako ostatnią przesłankę, przemawiającą za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania, autor skargi wskazał jej oczywistą zasadność. Trzeba więc zauważyć, że taki sposób formułowania wniosku uznać należy za błędny, a jego uzasadnienie przez stronę skarżącą w istocie świadczy o jego bezzasadności. Nie można bowiem twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona - co oznacza oczywistą bezzasadność zaskarżonego orzeczenia, a więc niewymagającą jakichkolwiek dociekań lub analiz, a jednocześnie wskazywać na istnienie potrzeby wykładni przepisów - wymagającej z natury rzeczy pogłębionych rozważań (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19, LEX nr 2751796 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710). Tego typu argumentacja, nawet w sytuacji podnoszenia jej w sposób „ewentualny”, podważa zasadność wniosku. Poza tym strona skarżąca, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, nie uzasadniła swojego stanowiska w tym zakresie w sposób przekonujący. Tymczasem w motywach wniosku opartego na tej właśnie przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r.,

II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

D.S.

[a!]

